

Sygn. akt III AUa 2222/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krystian Serzysko
Sędziowie:	SSA Agata Pyjas - Luty (spr.) SSA Grażyna Wiśniewska
Protokolant:	st.sekr.sądowy Monika Ziarko

po rozpoznaniu w dniu 4 czerwca 2014 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **K. O.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.**

o emeryturę

na skutek apelacji organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w T.

od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie – Wydziału IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 października 2013 r. sygn. akt IV U 581/13

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 2222/13

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Tarnowie wyrokiem z dnia 4 października 2013 r. zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 5 kwietnia 2013 r. w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy K. O. emeryturę od dnia 25 lutego 2013 r. oraz umorzył postępowanie z odwołania K. O. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T. z dnia 5 marca 2013 r.

Decyzją z dnia 5 marca 2013 r. organ rentowy odmówił przyznania wnioskodawcy emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uzasadniając to tym, że: 1) nie został wykazany co najmniej 15 – letni okres pracy w warunkach szczególnych, lecz 14 lat, 3 miesiące i 4 dni (jako zatrudnienie w warunkach szczególnych nie został uwzględniony okres od 1 października 1988 r. do 31

października 1998 r.); 2) nie został wykazany co najmniej 25 – letni okres składkowy i nieskładkowy, lecz 24 lata, 4 miesiące i 5 dni (okresy od 25 lutego 1969 r. do 30 czerwca 1974 r. i od 5 stycznia 1975 r. do 28 lutego 1975 r. nie zostały uwzględnione jako okresy uzupełniające).

Kolejną decyzją z dnia 5 kwietnia 2013 r. organ rentowy ponownie odmówił przyznania wnioskodawcy emerytury na podstawie powołanego wyżej przepisu, wskazując, że: 1) nie został wykazany co najmniej 15 – letni okres pracy w warunkach szczególnych, lecz 14 lat, 3 miesiące i 4 dni (jako zatrudnienie w warunkach szczególnych nie został uwzględniony ten sam okres od 1 października 1988 r. do 31 października 1998 r.); 2) nie został wykazany co najmniej 25 – letni okres składkowy i nieskładkowy, lecz 24 lata, 6 miesięcy i 2 dni łącznie z okresem uzupełniającym przypadającym od 5 stycznia 1975 r. do 28 lutego 1975 r. (okres od 25 lutego 1969 r. do 30 czerwca 1974 r. nie został uwzględniony jako okres uzupełniający).

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że K. O., ur. (...), ma ukończone 60 lat, nie przystąpił do OFE, w dniu (...).r. złożył wniosek o przyznanie emerytury. Wnioskodawca legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym na dzień 1 stycznia 1999 r. 24 lata, 4 miesiące i 5 dni. Organ rentowy uznał za udowodniony okres pracy w szczególnych warunkach

w wymiarze 14 lat, 3 miesiące i 4 dni tj. w okresach od 1 marca 1975 r. do 30 września 1988 r. i od 1 lipca 1974 r. do 4 stycznia 1975 r. Matka wnioskodawcy, Z. O., między innymi w okresie od 25 lutego 1969 r. do 30 czerwca 1974 r. posiadała gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni 1,23 ha położone w gminie S., a wnioskodawca w tym czasie uczęszczał do Liceum Ogólnokształcącego w K. w latach 1968-1972 oraz do Policealnego Studium Zawodowego w T. - M. w latach 1972-1974, każdorazowo zamieszkując w internacie. Od urodzenia aż do dnia 18 listopada 1980 r. wnioskodawca był zameldowany na pobyt stały u swoich rodziców pod adresem O. nr(...). Rodzice wnioskodawcy hodowali zwierzęta oraz prowadzili uprawę zbóż, ziemniaków i buraków. Wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym rodziców i wykonywał codziennie pracę w wymiarze nie mniejszym niż 4 godziny dziennie zarówno w czasie roku szkolnego kiedy przyjeżdżał do rodziców na weekendy, jak też w czasie przerw wakacyjnych letnich, Wnioskodawca wykonywał wszystkie prace konieczne w gospodarstwie rolnym między innymi karmił trzodę, pasł krowy, pracował przy suszeniu siana, przy zbiorze plodów rolnych, zimą zajmował się obrządzaniem zwierząt gospodarskich, nigdy nie wyjeżdżał na kolonie czy inne formy wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Od 1 marca 1975 r. wnioskodawca pracował w Fabryce (...) S.A. w G. i nadal pracuje w oparciu o art. 23⁽⁽¹⁾⁾k.p. w Zakładzie (...) Sp. z o.o. w G. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy uznał wnioskodawcy jako pracę w warunkach szczególnych okres od 1 marca 1975 r. do 30 września 1988 r. W okresie od 1 października 1988 r. do 31 października 1998 r. wnioskodawca pracował na stanowisku kierownika Oddziału na (...)i także ten okres jest w ocenie Sądu Okręgowego okresem pracy w szczególnych warunkach, odpowiadającym pracy ujętej w wykazie A Dział XIV poz. 24 załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zatrudnienie wnioskodawcy na stanowisku kierownika Oddziału (...), K. i (...) Ś. polegało na wykonywaniu i dozorowaniu rozrabiania kąpeli galwanicznych – wykonywał analizy w laboratorium lub na oddziale produkcyjnym i uzupełnianiu środków chemicznych do tych kąpeli oraz sprawował nadzór nad neutralizacją ścieków galwanicznych: cyjanokalicznych, chromowych, alkalicznych. Kąpiele galwaniczne mogły być różnego rodzaju: miedziowe, cyjanokaliczne, chromowe, cynkowe, fosforowe, kadmowe. Wnioskodawca był uprawniony do poboru środków chemicznych z magazynu i prowadził notatki o ilości pobranych czy wydanych środków chemicznych. Prace administracyjne nie zajmowały mu znacznej ilości czasu pracy, ponieważ jego podstawowym obowiązkiem był nadzór nad procesami technologicznymi i ich prawidłowym przebiegiem, a poza tym korzystał z pomocy sekretarki zatrudnionej na (...). W powyższych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługuje na uwzględnienie, wskazując, że w przypadku wnioskodawcy kwestia spełnienia przez niego przesłanek, od których zależy przyznanie wcześniejszej emerytury, wymagała rozpatrzenia w oparciu o przepisy art. 184 i art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw.

z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze. Spór dotyczył tego, czy praca wykonywana w okresie od 1 października 1988 r. do 31 października 1998 r. na stanowisku kierownika Oddziału na (...) w czasie zatrudnienia w Fabryce (...) S.A. w G. i jego następcy prawnym w Zakładzie (...) Sp. z o.o. w G. była pracą w warunkach szczególnych, jak również tego, czy jako okresy uzupełniające mogą zostać zaliczone okresy pracy w gospodarstwie rolnym matki wnioskodawcy przypadające od 25 lutego 1969 r. do 30 czerwca 1975 r. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie stanowiskiem, w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń mogą być udowodnione wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi (np. wyrok SN z dnia 02.02.1996 r. II URN 3/95 OSNP 1996/16/239), dlatego też Sąd Okręgowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, w którym dopuszczono dowody z przesłuchania świadków, z przesłuchania wnioskodawcy w charakterze strony oraz z dokumentacji pracowniczej wnioskodawcy (w szczególności obejmującej zakres czynności i odpowiedzialności), nie podzielił stanowiska organu rentowego kwestionującego świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych i ustalił, że w okresie od 1 października 1988 r. do 31 października 1998 r. wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych ujętą w wykazie A Dział XIV poz. 24 jako międzyoperacyjna kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca czynności administracyjne wykonywał bezpośrednio na terenie Oddziału (...), K. i (...) Ś., prowadził na bieżąco notatki wydawanych środków chemicznych, a pozostałe prace administracyjne zabierały mu znikomą ilość czasu, ponieważ musiał nadzorować bezpośrednio przygotowywanie kąpieli galwanicznych i neutralizację ścieków chemicznych na podległym oddziale. Uwzględnienie tego okresu skutkuje tym, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym co najmniej 15 – letnim okresem wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

W odniesieniu do kolejnej spornej przesłanki, tj. wymaganego co najmniej 25 – letniego okresu składkowego i nieskładkowego, Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na to, że w świetle art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych istnieje możliwość uzupełnienia brakującego okresu za pomocą przypadających przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresów pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, które to okresy pracy w gospodarstwie rolnym będą wówczas traktowane jako okresy składkowe. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęte jest, że przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych (np. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96 OSNAPiUS 1997 nr 23, poz. 473; z dnia 7 listopada 1997 r., II UKN 318/97, OSNAPiUS 1998 nr 16, poz. 491; z dnia 13 listopada 1998 r., II UKN 299/98, OSNAPiUS 1999 nr 24, poz. 799; z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 190/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 122, czy wyrok z dnia 10 maja 2000, II UKN 535/99, nie publikowany). W okresie od 25 lutego 1969 r. do 30 czerwca 1975 r. wnioskodawca uczęszczając do szkoły średniej i policealnej wprawdzie zamieszkiwał w internacie, ale w czasie wakacji letnich i ferii zimowych pracował stale w gospodarstwie rolnym matki położonym w gminie S. w łącznym wymiarze 12 miesięcy w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie, wobec czego Sąd Okręgowy kierując się przepisem art. 10 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej zaliczył wnioskodawcy łącznie

7 miesięcy i 25 dni jako okres uzupełniający brakujący do przyznania emerytury. Podsumowując Sąd Okręgowy stwierdził, że wnioskodawca spełnia wszystkie przesłanki niezbędne do przyznania emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, ukończył bowiem 60 lat, legitymuje się na dzień 31 grudnia 1998 r. co najmniej 25 – letnim okresem składkowym i nieskładkowym, w tym co najmniej 15 – letnim okresem pracy w warunkach szczególnych, nie przystąpił do OFE, co uzasadnia przyznanie emerytury od dnia 25 lutego 2013 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego. Natomiast postępowanie z odwołania od decyzji z dnia 5 marca 2013 r. w ocenie Sądu Okręgowego należało umorzyć na zasadzie art. 355 k.p.c., ponieważ wydanie wyroku w tym zakresie stało się zbędne.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. zarzucając: 1) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu I instancji

z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że z dowodów przeprowadzonych w sprawie wynika, iż wnioskodawca zatrudniony jako kierownik Oddziału na (...) podczas pracy w Fabryce (...) S.A. w G. i jego następcy prawnym tj. Zakładzie (...) sp. z o.o. w G., stale i w pełnym

wymiarze czasu pracy sprawował dozór inżynieryjno – techniczny oraz kontrolę jakości produkcji i usług bezpośrednio przy stanowiskach, na których wykonywane były prace w warunkach szczególnych; 2) naruszenie prawa materialnego tj. art. 32 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub

w szczególnym charakterze poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na bezpodstawnym przyjęciu, że za pracę w warunkach szczególnych przy kontroli jakości produkcji i usług i dozorze inżynieryjno – technicznym może być uznana praca związana z przebywaniem na oddziałach, w których występują czynniki szkodliwe dla zdrowia, nie polegające na stałym dozorowaniu stanowisk pracy, na których zatrudnieni pracownicy wykonują pracę ujętą w wykazie A lub B; 3) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną i sprzeczną z zasadami doświadczenia życiowego ocenę charakteru pracy wnioskodawcy w gospodarstwie rolnym jego rodziców, polegającą na uznaniu, że doraźną pomoc w gospodarstwie rolnym o niewielkim rozmiarze w okresach wakacyjnych przez dziecko uczące się w szkole średniej i zamieszkujące w internacie należy uznać za okres uzupełniający; 4) naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że z zeznań świadków wynika, iż wnioskodawca w okresach wakacyjnych pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy przyjętego jak przy pracownikach najemnych. Powyższe naruszenie zdaniem apelującego prowadzi w konsekwencji do naruszenia art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się co najmniej 15 – letnim okresem wykonywania pracy w warunkach szczególnych oraz łącznym okresem zatrudnienia wynoszącym wraz z okresami uzupełniającymi 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Podnosząc powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd pierwszej instancji trafnie uznał, że wnioskodawca spełnił przesłanki uzasadniające przyznanie emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Orzeczenie to zostało wydane w oparciu o prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny w całości podziela. Ponieważ wnioskodawca jest ubezpieczonym ur.

w 1953 r., sąd pierwszej instancji rozpatrując jego odwołanie od decyzji odmawiającej przyznania emerytury prawidłowo odwołał się do przepisów art. 184 i art.32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1440 j.t.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.), jako przepisów, z których wynikają przesłanki prawa do spornego świadczenia. W świetle powołanych przepisów, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a zatem na dzień 1 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury (art. 184 ust. 1 pkt 1), tj. okres co najmniej 15 lat takiej pracy oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, czyli okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn (art. 184 ust. 1 pkt 2). Nadto, w myśl art. 184 ust. 2 ustawy emerytalno – rentowej, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 2012 r., emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Spośród wymienionych wyżej przesłanek, od których uzależnione było przyznanie spornego świadczenia, sporne było w niniejszej sprawie, czy wnioskodawca legitymuje się: 1) co najmniej 15 – letnim okresem składkowym i nieskładkowym oraz 2) co najmniej 15 – letnim okresem wykonywania pracy

w warunkach szczególnych.

W odniesieniu do wymogu legitymowania się co najmniej 25 – letnim okresem składkowym i nieskładkowym Sąd I instancji prawidłowo wskazał na możliwość uzupełnienia takiego okresu za pomocą przypadających przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresów wykonywania pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, co wynika wprost z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zgodnie z tym przepisem, przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. wyżej wymienione okresy pracy w gospodarstwie rolnym, traktując je jako okresy składkowe, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe ustalone na zasadach określonych w art. 5 – 7 ustawy emerytalno – rentowej są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, przy czym okresy pracy w gospodarstwie rolnym uwzględnia się wyłącznie w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresu wymaganego do przyznania emerytury. Regulacja zawarta w cytowanym przepisie nie stawia wprost żadnych innych wymagań, jakie należy spełnić w zakresie warunków pracy w gospodarstwie rolnym. Istnieje jednak niejasność wynikająca stąd, że powołany przepis nie wyznacza rozmiaru świadczonej pracy, podczas gdy art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy emerytalno – rentowej do uwzględnienia okresów pracy przed dniem 15 listopada 1991 r. wymaga, aby praca wykonywana była w wymiarze co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Wątpliwość ta została usunięta licznymi orzeczeniami Sądu Najwyższego zapadłymi w poprzednim stanie prawnym, w których jako przesłankę zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, a przed objęciem ubezpieczeniem społecznym, przyjmowano wymiar czasu pracy przekraczający 4 godziny dziennie (np. wyroki SN z dnia 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96, OSNAPiUS 1997/23/473; z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 535/99, z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 190/99, OSNAPiUS 2001/4/122). Poglądy Sądu Najwyższego zawarte w powołanych orzeczeniach, które zachowały aktualność co do oceny zaliczalności pracy w gospodarstwie rolnym do stażu emerytalnego, prowadzą do konkluzji, że jeżeli praca w gospodarstwie rolnym świadczona była w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, to przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się także ten okres, nawet gdy przypadał w czasie wakacji szkolnych (patrz: wyr SN z dnia 19 grudnia 2000 r. II UKN 155/00 OSNP 2002/16/394). Nie jest zatem trafne stanowisko apelacji, że fakt świadczenia pracy w gospodarstwie rolnym w czasie wakacji szkolnych wyłącza możliwość odwołania się do art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno – rentowej ze względu na to, że taka praca nie była stałą pracą dla potrzeb gospodarstwa rolnego, lecz wyłącznie doraźną pomocą zwyczajowo świadczoną w stosunkach wiejskich. W uzasadnieniu wyroku z dnia 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na to, że art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno – rentowej nie jest wyraźnie adresowany do osób objętych ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym (domowników), reguluje kwestię stażu emerytalnego wymaganego od ubezpieczonych innych niż rolnicy, nie jest zatem możliwe stosowanie przez analogię wobec osób, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 3 kryteriów objęcia ubezpieczeniem domowników rolnika na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, a w szczególności chodzi o warunek pozostawania we wspólnocie gospodarczej z rolnikiem i stałości wykonywania pracy. Żadnego znaczenia dla uwzględnienia okresu pracy w gospodarstwie rolnym nie ma zamieszkiwanie w gospodarstwie rolnym, ani wykonywanie pracy stałe, czy tylko sezonowo. W świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego nauka w szkole średniej w innej miejscowości niż miejsce zamieszkania odbywana w systemie dziennym uniemożliwia co do zasady zastosowanie art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalno -rentowej (por. np. wyr SN z dnia 17 października 2008 r. II UK 61/08), co nie oznacza, że nie może być wyjątków od tej zasady uzasadnionych okolicznościami danej sprawy, z których wynika, że pomimo takich uwarunkowań praca

w gospodarstwie rolnym rodziców była świadczona w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Stwierdzenie rozmiaru wykonywania takiej pracy jest uzależnione od okoliczności faktycznych danego przypadku, należy więc do sfery faktów, nie prawa. Sąd pierwszej instancji nie dopuścił się żadnych uchybień ustalając rozmiar pracy świadczonej przez wnioskodawcę w czasie wakacji szkolnych (tj. przez dwa miesiące w każdym kolejnym roku szkolnym w latach 1969 -1974), a ustalenia te oparł na ocenie zeznań świadków i wnioskodawcy w sposób w pełni odpowiadający wymogom z art. 233 § 1 k.p.c. Wbrew stanowisku apelacji nie mamy do czynienia

z taką sytuacją, że zeznania świadków są jedynie ogólnikowe i nie nadają się do poczynienia na ich podstawie wiążących i kategorycznych ustaleń. Z zeznań świadka A. F. (k.47) wynika, że wnioskodawca podczas wakacji letnich przebywał w O. u swoich rodziców i pracował przy sianokosach, żniwach i młocce,

w takim wymiarze czasowym, jaki był niezbędny dla wykonania tych prac i był przez świadka widywany przy wykonywaniu prac polowych. Z kolei świadek K. R. (k. 48) wskazał, że podczas wakacji wnioskodawca zamieszkiwał w O. u rodziców i pracował w polu, przy czym świadek ten miał bezpośredni kontakt z wnioskodawcą, gdy ten zamawiał w kółku rolniczym maszyny potrzebne do wykonania prac polowych. W świetle zasad doświadczenia życiowego nie można przyjąć, że wnioskodawca w realiach ówczesnych stosunków wiejskich w czasie wakacji szkolnych, a co za tym idzie w okresie największego nasilenia prac, nie pomagał rodzicom, czy też, że pomoc ta miałaby być wyłącznie nieznaczna, symboliczna i świadczona w wymiarze mniejszym niż 4 godziny dziennie. Z relacji wnioskodawcy i świadków wynika, że wnioskodawca wykonywał wszystkie konieczne prace, prawidłowo zatem ustalił sąd pierwszej instancji, że wnioskodawca świadczył pracę w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Trzeba też zwrócić uwagę na to, że odmowa uwzględnienia przez organ rentowy pracy świadczonej w czasie okresów wakacyjnych przypadających pomiędzy 25 lutego 1969 r. a 30 czerwca 1974 r. świadczy o daleko idącej niekonsekwencji organu rentowego i wewnętrznej sprzeczności jego stanowiska, bowiem już po wydaniu decyzji z dnia 5 marca 2013 r. organ rentowy wydając decyzję z dnia 5 kwietnia 2013 r. ostatecznie uwzględnił wnioskodawcy, jako okres uzupełniający, okres od 5 stycznia 1975 r. do 28 lutego 1975 r., czyli przypadający w porze zimowej, kiedy to bez wątpienia nasilenie prac w gospodarstwie rolnym jest znacznie mniejsze niż w okresie letnim.

W odniesieniu do przesłanki prawa do emerytury polegającej na wykazaniu co najmniej 15 – letniego okresu wykonywania pracy w warunkach szczególnych zauważyć należy, że wnioskodawca co do spornego okresu przypadającego od

1 października 1988 r. do 31 października 1998 r. przedłożył świadectwo pracy

w warunkach szczególnych z dnia 20 lutego 2013 r. z którego wynika, że w okresie tym będąc zatrudniony na stanowisku kierownika oddziału wykonywał pracę

w warunkach szczególnych ujętą w wykazie A dział XIV poz. 24 tj. kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Sąd pierwszej instancji, opierając się na treści świadectwa pracy w warunkach szczególnych, na dokumentacji osobowej wnioskodawcy oraz na zeznaniach świadków, prawidłowo przyjął, że w spornym okresie wnioskodawca wykonywał pracę w warunkach szczególnych, którą należy zakwalifikować w sposób tożsamy z kwalifikacją zamieszczoną w ww świadectwie.

Za dozór inżynieryjno – techniczny uznaje się czynności sprowadzające się do stałego i bezpośredniego wpływania na przebieg procesu produkcji, połączone

z bezpośrednim uczestnictwem w tym procesie i stycznością z robotnikami bezpośrednio wykonującymi określone prace i czynności. W odróżnieniu od tego rodzaju czynności, praca na stanowisku kierowniczym charakteryzuje się natomiast kierowaniem danym zakładem pracy jako całością, czy też jego wydzielonym oddziałem, zarządzaniem działalnością zakładu, łącznie z wykonywaniem zadań administracyjnych i podejmowaniem decyzji personalnych. W uzasadnieniu wyroku

z dnia 13 lutego 2004 r., I UK 316/13, Sąd Najwyższy wskazał, że prace ujęte

w wykazie A, Dział XIV, poz. 24 jako kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości usług oraz dozór inżynieryjno – techniczny pozostają w relacji bezpośredniej

i funkcjonalnej do prac podstawowych w szczególnych warunkach na wydziałach

i oddziałach na których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione

w wykazie. Sąd Najwyższy wskazał, że chodzi tutaj w przypadku kontroli o kontrolę kwalifikowaną, a nie o kontrolę jakąkolwiek i gdziekolwiek, a więc o kontrolę międzyoperacyjną, czyli między etapami (operacjami) w wytwarzaniu produkcji lub usług. Trudno aby obejmować nią kontrolę jakości produkcji i usług poza miejscem wykonywania tych produktów i usług. To samo dotyczy w ocenie Sądu Najwyższego dozoru, nie chodzi o dozór jakikolwiek, lecz specjalistyczny, czyli sprawdzający określone normy dla produktów lub usług wykonywanych przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach.

W świetle prawidłowych ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego do zadań wnioskodawcy w spornym okresie, jako kierownika oddziału (...)

i (...) na Wydziale (...), należało wykonywanie i dozоровanie rozrabiania kąpeli galwanicznych (wnioskodawca wykonywał analizy w laboratorium lub na oddziale produkcyjnym) i uzupełnianiu środków chemicznych do tych kąpeli oraz sprawowanie nadzoru nad neutralizacją ścieków galwanicznych: cyjanokalicznych, chromowych, alkalicznych. Wnioskodawca był uprawniony do poboru środków chemicznych z magazynu i prowadził notatki o ilości pobranych czy wydanych środków chemicznych. Czynności o charakterze administracyjnym zajmowały wnioskodawcy niewielką ilość czasu, ponieważ korzystał w tym zakresie

z pomocy sekretarki, a jego głównym obowiązkiem było nadzorowanie procesów technologicznych i ich prawidłowego przebiegu. Opisane powyżej czynności wykonywane w spornym okresie przez wnioskodawcę swoim charakterem w pełni odpowiadają czynnościom stanowiącym treść dozoru inżynieryjno – technicznego, ponieważ wnioskodawca w sposób stały i bezpośredni wpływał na proces produkcyjny (technologiczny). Uboczne realizowanie przez wnioskodawcę czynności nie będących bezpośrednim dozorem nie stanowi przeszkody do zakwalifikowania spornego okresu jako okresu pracy w warunkach szczególnych, o jakiej jest mowa

w wykazie A dziale XIV poz. 24. Określonymi w wykazie A dziale XIV poz. 24 czynnościami ogólnie pojętej kontroli oraz dozoru inżynieryjno-technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, są wyłącznie te czynności, które wykonywane są

w warunkach bezpośrednio narażających na szkodliwe dla zdrowia czynniki, a więc polegające na bezpośrednim dozorem i bezpośredniej kontroli procesu pracy na stanowiskach pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Jeśli czynności te wykonywane są stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na stanowisku pracy związanym z określoną w pkt 24 dziale XIV wykazu

A rozporządzenia kontrolą lub dozorem inżynieryjno-technicznym, to okres wykonywania tej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu, niezależnie od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji.

Organ rentowy niezasadnie przyjął, że stanowisko zajmowane przez wnioskodawcę w spornym okresie było stanowiskiem typowo kierowniczym obejmującym kierowanie i zarządzanie wydzieloną częścią zakładu pracy wraz z podejmowaniem w tym zakresie czynności administracyjno – zarządzających. Organ rentowy miałby rację wówczas, gdyby wnioskodawca w spornym okresie zajmował stanowisko kierownika Wydziału (...). Tymczasem sytuacja taka nie miała miejsca, ponieważ w świetle dokumentacji osobowej wnioskodawcy, jego zeznań oraz zeznań świadków nie budzi wątpliwości, że

w spornym okresie wnioskodawca był kierownikiem oddziału na Wydziale (...), nie zaś kierownikiem samego Wydziału (...).

W ocenie Sądu Apelacyjnego stanowisko kierownika oddziału (...)

i (...) na Wydziale (...) nie może zostać zakwalifikowane jako stanowisko kierownicze, z którym nie łączy się sprawowanie dozoru inżynieryjno – technicznego. Stosownie do struktury organizacyjnej zakładu pracy, w którym zatrudniony był wnioskodawca, przyjąć należy, że stanowisko kierownika oddziału (...) ściśle usytuowane zostało na równi ze stanowiskiem mistrza zmianowego, czy też specjalisty technologa, co świadczy o tym, że wnioskodawca na tym stanowisku miał możliwość stałego uczestniczenia w procesie technologicznym i nadzorowania jego prawidłowości.

Odmowa uwzględnienia przez organ rentowy pracy wykonywanej na stanowisku kierownika oddziału konserwacji, kąpeli i neutralizacji ścieków jako pracy w warunkach szczególnych ujętej w wykazie A dziale XIV poz. 24, wskazuje też na wewnętrzną sprzeczność stanowiska organu rentowego. Trzeba mieć na uwadze, że organ rentowy rozpatrując na etapie postępowania administracyjnego wnioski

o przyznanie emerytury, uwzględnił jako okres pracy w warunkach szczególnych m.in. okres od 1 sierpnia 1985 r. do 30 września 1988 r. kiedy wnioskodawca pracował na stanowisku mistrza, a z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że w istocie rzeczy charakter czynności wnioskodawcy na stanowisku kierownika wydziału nie uległ zmianie. Tym samym odmowę uwzględnienia spornego okresu przez organ rentowy nie sposób jest uznać za

opartą na racjonalnych przesłankach. Z istoty stanowiska zajmowanego przez wnioskodawcę w spornym okresie nie wynika, aby miał on kierować całym zakładem pracy, czy też jego wydzieloną komórką.

W świetle regulacji zawartej w wykazie A dział XIV poz. 24, dozór inżynieryjno – techniczny winien być sprawowany na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie i ten wymóg, wbrew stanowisku apelacji, także został spełniony w odniesieniu do wnioskodawcy. Nawet jeżeli przyjąć, że niektórzy pracownicy zatrudnieni na oddziale konserwacji, kąpieli

i neutralizacji ścieków byli pracownikami nie wykonującymi żadnego z rodzajów prac w warunkach szczególnych ujętych w wykazie A, to pozostali zatrudnieni na tym wydziale taką pracę wykonywali, tj. wykonywali pracę wymienioną w dziale IV poz. 37 (utylicacja oraz niszczenie odpadów chemicznych i biologicznych) oraz w dziale III poz. 76 (prace w hartowniach i wytrawialniach, praca ocynkowaczy, ocynowaczy, kadmowaczy oraz galwanizerów - cynkiem, miedzią, chromem, kadmem i niklem),

a prace wskazane w dziale IV poz. 37 i dziale III poz. 76 były podstawowymi pracami wykonywanymi na wydziale konserwacji, kąpieli i neutralizacji ścieków.

Reasumując stwierdzić należy, że w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego wnioskodawca legitymuje się co najmniej 25 – letnim okresem składkowym i nieskładkowym, w tym co najmniej 15 – letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. Ponieważ wnioskodawca spełnił też pozostałe przesłanki wynikające z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uzasadnione było przyznanie mu spornego świadczenia.

W powyższym stanie rzeczy skoro zaskarżony wyrok jest trafny,

a wywiedziona apelacja nie zawierała usprawiedliwionych zarzutów, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c.